

Pri spominjanju na pomembne dogodke v preteklosti moramo za razumevanje njihovega nastanka analizirati vzroke zanje, na drugi ravni pa tudi njihove posledice.

Sporazum vseh političnih strank pred plebiscitom je bil posledica politične potrebe po **preseganju** nezaupanja med pozicijo in opozicijo oziroma iz potrebe po usklajenem delovanju obeh v korist čim boljšega izida plebiscita. Nezaupanje je bilo predvsem v Demosu. Naj navedem le hipoteze o vzrokih: prvi vzrok so zamere in travme zaradi hudih, tudi zločinskih dejanj v prejšnjem sistemu, ko je imela KP oblastno vlogo, nekdanji komunisti pa so tudi bili v Skupščini, seveda kot enakopravni, *izvoljeni* delegati; drugi vzrok je bila zadržanost ali odkrito nestrinjanje opozicije s politiko Demosa, kar je, menim, posledica njene skrbi ali celo strahu, da bo po osamosvojitvi potisnjena v družbeno, politično »podzemlje«. Vzrok Demosovega nezaupanja so bile tudi govornice, da hodijo »komunisti po terenu in strašijo ljudi, da upokojenci po osamosvojitvi ne bodo dobivali pokojnin«, itd. Morda pa vsaj toliko kot omenjene velja tudi hipoteza, da vsako oblast, ki hoče biti absolutna, že ob samem začetku prevzame paranoični strah, da bo svojo Oblast izgubila.

Kakor koli, nezaupanje je bilo tolikšno, da je grozilo, da sploh ne bomo prišli do soglasja o sodelovanju, kar bi bilo celo po godu radikalcem v Demosu, namreč da bi Demos sam izpeljal ne le plebiscit, temveč tudi samo osamosvojitve, ker potem pač ne bi bilo treba deliti oblasti z nikomer... Tudi če bi bila za tak uspeh Demosa realna možnost, sem jo sama odklanjala, prepričana, da osamosvojitve zadeva vse prebivalce na slovenskem ozemlju in da je takšno igrakanje radikalcev v Demosu v *principu* nelegitimno. Zato sem si prizadevala za sodelovanje pozicije in opozicije v pripravah na plebiscit.

Menim, da sta 9. in 10. točka *Sporazuma* **presegli** pogoje za uspeh plebiscita, saj sta kazali v čas po osamosvojitvi.

Deveta točka se glasi:

»Republika Slovenija bo zgotavljala narodnostnima skupnostima, italijanski in madžarski, kakor tudi vsem pripadnikom drugih jugoslovanskih narodov, da se zaradi plebiscitarne odločitve ne bo spremenil njihov sedanji politični status. Delili bodo našo skupno usodo. (...), pripadniki drugih jugoslovanskih narodov, ki imajo stalno bivališče v Sloveniji, pa bodo, če bodo želeli, dobili državljanstvo po zakonu o državljanstvu.«

Sporazum pripadnikom drugih jugoslovanskih narodov obljublja **tudi** državljanstvo, če ga bodo želeli. Kar pomeni, da tudi če ga ne bodo želeli, se jim njihov dosedanji politični status ne bo spremenil. Državljanstvo R Slovenije je bilo obljubljeno kot tisto »več« in ne kot **pogoj** za ohranitev njihovega dosedanjega političnega statusa, torej tudi stalnega bivališča. Enaka zaveza kot je v *Sporazumu*, je zapisana tudi v *Izjavi o dobrih namelih*, ki jo je Skupščina RS sprejela 6. decembra 1990!

In potem je Demosova vlada 26. februarja 1992 izbrisala iz registra prebivalcev R Slovenije 26.571 prebivalcev iz republik nekdanje Jugoslavije, od katerih je večina prej leta, desetletja delila z nami skupno usodo - sodelovala pri gradnji našega standarda. Njihovih stisk, njihovega trpljenja si ni mogoče predstavljati! Desnica pa je še leta in leta namenoma preprečevala rešitev njihovega problema - v našo **sramoto!**

Čutim državljansko dolžnost, da ob tej priložnosti spomnim na usodo našega delegatskega kolega Milana Aksentijevića, ki v Sloveniji živi že 62 let, **imel** je slovensko državljanstvo, pa ga mu je država vzela; vzrok naj bi bilo njegovo sodelovanje v agresiji na Slovenijo, ko pa so se vsi tovrstni očitki izkazali za neresnične, je ostala en sam delikt: ker se je v Skupščini zavzemal za nadaljnji obstanek Jugoslavije. Torej je slovensko državljanstvo izgubil zaradi »verbalnega delikta«. To je druga **sramota** slovenske države, še posebej, ker so to odločitev potrjevala slovenska sodišča, tako da Aksentijević še danes nima slovenskega državljanstva!

Točka 10. *Sporazuma* (na predlog g. Mirana Potrča) določa, da je osamosvojitve skupno delo vseh strank, slovenskega naroda in državljanov Slovenije in si zato »pozitivnega izida plebiscita ne more pripisati nobena posamezna stranka ali koalicija«!

Ta postavka *Sporazuma* ni veljala niti leto dni! Pred kongresom Slovenske demokratične zveze (SDZ) jeseni 1991 je Janez Janša napisal osnutek Programa stranke, v katerem je bilo zapisano, da se bo stranka zavzemala za to, da se bo »celotna družbena struktura nagnila na desno«. To je avtoritarna zahteva ene stranke, ki lahko pomeni temelj totalitarne družbe, če se ali ko se ta stranka povzpne na oblast in jo spremeni v absolutno oblast. Ker za libertarni del stranke tak program ni bil sprejemljiv, je SDZ razpadla, posledično pa tudi Demos, ki torej ni razpadel zaradi rovarjenja nekdanjih komunistov niti ne zato, ker naj ne bi bil sposoben vladati; ne - po 45., po slabih dveh letih je sestopil s piedestala Oblasti, torej je sam odšel v opozicijo in se v tem smislu kot koalicija sam ukinil, ker v njem ni bilo soglasja, da bi ponovil totalitarno zgodovino, tokrat v desni varianti.

Naj poudarim, da sem ponosna, da sem bila delegatka SDZ in s tem Demosa! V dveh letih svojega mandata je naredil več kot vse kasnejše vladne garniture: izpeljal je osamosvojitve, jo vojaško obranil, ustanovil slovensko vojsko, državo, sestavil in sprejel prvo Ustavo R Slovenije, uvedel svoj denar (tolar), dosegel mednarodno priznanje države - in v vsem tem času zagotavljal socialno, kulturno in politično vzdržnost. Tega seveda ni zmogel sam, a Program osamosvojitve in njegovo izvedbo sta pojili Demosova energija in volja.

Ni pa mogoče samo slaviti uspehov in ne videti stranpoti, katerih rezultate okušamo tudi danes! Začelo se je s prodajo in preprodajo orožja na Balkan! Še posebej žalostno je, ko je Janša orožje, kupljeno in namenjeno muslimanskim braniteljem pred agresijo v BIH, osebno »odkril« na mariborskem letališču in ga pripisal levici in Kučanu za državni udar v Sloveniji. Bi sploh prišlo do pokola v Srebrenici, če bi tisti nesrečniki dobili svoje plačano orožje?

Na volitvah 1992, na katerih je Janševa socialdemokratska stranka Slovenije komajda prišla v parlament, je Janša pisal svojim sodelavcem pismo, v katerem je ocenil rezultate volitev. Opozoril je, da gre za **interpretacijo** osamosvojitve in za uvid lastnih političnih interesov v njej. Kajti niso vse stranke enako zaslužne v za osamosvojitve, nekatere so storile malo več. Kar nedvomno drži! Janša pa iz tega zaključil: »S stališča posameznika je to lahko nepomembno - važni so pač rezultati - s stališča politike pa so to ravno tako rezultati, ki se prodajajo, kot se v ekonomiji puloverji iz tekstilne tovarne« (*Premiki*, 147-148) Zame je taka primerjava blasfemična; nikoli nisem razumela osamosvojitve kot prodaje tekstila; zame je bila in je osamosvojitve nekaj presežnega: dejstvo slovenske zgodovine z dolgoročnim pomenom!. - Toda opozarjam, kaj je Janša s to primerjavo ne le povedal, temveč dejansko storil: prekršil je 10. točko *Sporazuma*, da si nobena stranka ne bo prisvajala rezultatov plebiscita in posledično tudi ne zaslug za osamosvojitve! Kar pa se dogaja od tedaj vse do danes in zaradi česar so osamosvojitelji sami razdeljeni: »pravi« so samo v *Združenju za vrednote slovenske osamosvojitve*, ki si bodo zdaj na račun vseh nas postavili še posebni muzej!

Naj sklenem: Tisto, kar je Janez Janša planiral v Programu SDZ, naj se celotna družbena struktura nagne na desno, zdaj pospešeno uresničuje. Tisti, ki je nedvomno naredil malo več kot drugi v vojni za Slovenijo, namreč Janez Janša, tedanji sekretar za obrambo, nas danes prodaja kot svojo lastnino, kot »puloverje« Madžarom in morda še komu. Nas potiska med avtoritarne države, ki se otepajo *vladavine prava*. To je desna *kontinuiteta*, ki se zajeda v tkivo same Evropske unije, v njeno »srčiko«, ki je prav vladavina prava kot njen temelj! Janša opredeljuje slovenski politični prostor, naj bo na oblasti ali v opoziciji. Tudi levica ima svojo odgovornost: nevarnost Janševega desnega radikalizma je jemala kot alibi, da je tudi ona v miru lastninila slovensko premoženje!

Naj povem, da me je sram, ker se po svetu norčujejo iz premierja moje države, ko ga imenujejo Maršal Twito. Pravzaprav mi je hudo, kako daleč smo padli potem, ko smo bili občudovani in spoštovani, ker smo se mirno združili z ostalimi republikami Jugoslavije!

Toda pravo oceno odmika, pravzaprav izdaje temeljnih postavk (ne le *Sporazuma* med strankami!), ki jo je zagrešila radikalna desnica znotraj Demosa, je mogoče izmeriti glede na *program* za prihodnost, ki je nastal v okviru **kulture**, konkretno v *Novi reviji*. Zapisali smo, da so naloge Demosa tri: *uvedba demokratičnega sistema, osamosvojitve in prostost duha*, ki ni mogoča brez *narodne sprave*, saj le-ta omogoča mirno, tolerantno sobivanje ljudi različnih izkušenj, prepričanj in interesov. Prvi dve nalogi smo dosegli, narodno spravo pa kršita obe politični opciji, le da prednjači desnica, ki jo poseblja Janez Janša s svojo politiko **Kdor ni z nami, je proti nam**, še natančneje, **je proti meni!** S tako klerikalno-boljševiško politiko namerno vnaša sovražstvo v družbo, zbuja najbolj grobe, pritlehne reakcije v ljudeh do državljanov drugačnega prepričanja, in še posebej ogroža *prostost duha*. Janševo hotenje, povsem si podrediti medije in kulturo v najširšem pomenu besede, je totalitarno, saj pomeni kultura izvir vse totalitete človekovega bivanja. »Duh veje, koder hoče«, je zapisano v knjigi vseh knjig. Janševo stegovanje rok po kulturi je blasfemično ravnanje: hoče nekaj, kar a priori ni nikogaršnja last, ker je *dobrobit* vseh in vsakogar posebej. Kultura je največja nevarnost za avtoritarne in totalitarne vladavine, saj znotraj nje vznikajo spoznanja in artikulacije resnice in njenih premen v času. Omejevanje kulture oziroma Janševo prizadevanje za njeno uniformiranje in podreditev njegovi sektaški politiki, je, menim, tisto, kar nas najbolj ogroža! Ker omejuje, krni ustvarjalnost. Naciji zapira usta! S tem pa zapira tudi uvid v prihodnost, torej prihodnost samo!